(“జ్యోతి” మాసపత్రిక; దీపావళి 1967)

పెళ్ళాన్ని ప్రేమించు

హఠాత్తుగా నరసింహం భార్య తలుపు తోసుకొని చకచకా లోపలి కొచ్చింది. దాంతో అతను చేతిలో వున్న పేకముక్కల్ని అలా పడేసి, తన ముందున్న చిల్లర డబ్బుల్ని ఏరుకొని జేబులో పోసుకున్నాడు. ‘ఒస్తానురా. పనుంది’ అనైనా చెప్పకుండా (పైగా సిగ్గులేక ముసి ముసి నవ్వొహటి మొగాన పోసుగుని) వెళ్ళిపోయేడు. అతనేమీ చెప్పకపోతే పోయేడుగాని, మిగతా నలుగురం ఎందుకు మాట్లాడలేకుండా అయిపోవాలని అనిపించినట్టుంది. ‘అరె!’ అన్నాను. రంగారావు నా చెయ్యి నొక్కాడు. నేనేదో తొందరపడి నరసింహాన్నో అతని భార్యనో ఏదేనా అంటానని గాబోలు రంగారావు భయం. రంగారావనుకున్నది రైటే. నేను ‘అరె’ అంటున్నప్పటికి ఆవిడ చీరచెంగు ఇంకా గదిలోనే ఉంది. ఆవిడ తటాలున ఇటు చూసి ‘ఎవరు అరే అన్నది?’ అన్నట్టు మొహం పైకెత్తి ‘మీ మొహం. మీలో సమాధానం చెప్పేధైర్యం ఉన్న వాళ్ళున్నారా?’ అన్నట్టు తలెగరేసి నిర్లక్ష్యంగా వెళ్ళిపోయింది.

‘ఛ! పెళ్ళి చేసుకోకూడదదండీ!’ అన్నాడు మల్లిక్ తన ముక్కలు కింద బోర్లాపడేసి. ‘లేకపోతే ఏమిటీ న్యూసెన్సు? మనం చేస్తున్నపని సుమతీశతకంలో లేదుగదా అని—ఈ మాత్రం చిల్లర డబ్బుల చీట్లాటకే ఆ సత్యభామగారు అంతయిదైపోవాలా?’ అని ‘ముఖ పూర్వకంగా’ వాపోయాడు.

‘వాళ్ళ సంసారానికి ఇతగాడు ఓడిపోతున్న చిల్లరడబ్బులేగొప్పేమోనోయ్. అందులోనూ ఎప్పుడూ మనవాడిది లెదరు హాండాయెను. మనం పంచితే వాడికి పడదు. వాడు పంచితే ఎవడికీ పడదు—ఎందుకు పోనిస్తూగొడవ?’ అన్నాను.

‘ఏమన్నా అనండి గురువుగారూ. జీవితంలో ప్రతిక్షణం ఈ పెళ్ళానికి భయపడి నర్సింహం ఎంతకాలం కాపరం చెయ్యగలడు?’ అన్నాడు మల్లిక్.

‘పెళ్ళానికి భయపడి కాదోయ్— పెళ్ళాన్ని ప్రేమించి!’ అన్నాడు రంగారావు.

'ఆ. ఇహ అడిగినట్టే. ప్రేమించడానికి ఈ మహాంకాళే దొరికిందా! పెళ్ళామైతే ఆ చేపోయెను—ఈమె నుంచి స్వేచ్ఛ పొందటం నరిసింహం కనీస కర్తవ్యం.'

'అబ్బబ్బా-అది కాదయ్యా.ఇందులో శరీర స్పర్శలూ, పర స్త్రీ చైతన్యం సవతుల మధ్య అసూయ ఇన్నోటి లేవయ్యా కుర్రాడా. ఇతను పేకాట ఆడు తున్నాడని—ఓడిపోకపోయినా సరే—ఆవిడి మనస్సులో బాధపడుతున్నాదనుకో. ఆ బాధ ఆవిడికి లేకుండా చెయ్యడం కూడా ఆవిడిని ప్రేమించడమే అంటా న్నేను—, అన్నాడు రంగారావు.

నాకు థీరీలమీద నమ్మకం తక్కువ. ఏదెలా జరిగిపోతే దాన్నలాగే తీసు కుంటాను. ఏదో జరగడం, దానికి అర్థం చెప్పడంకోసం వెనక్కెళ్ళి, యింకా వెనక్కెళ్ళి ఆ వ్యక్తి చిన్నతనంలో ఎలాంటి వాతావరణంలో పెరిగాడో ఏ ఆయా దగ్గర ఏ పాలు తాగేశాడో ఆరా తీసేసి "అల్లా చెప్పూమరి! అందుకే యిదీ!" అని అరచెయ్యి వెనక్కి విరిచే శ్రీకృష్ణుళ్ళంటే నాకు భయం,

"ఆహా! ఏమి సమర్ధన! దీని ప్రకారం ఇంకో స్త్రీతో సంబంధం వుండీ కూడా పెళ్ళాన్ని ప్రేమించడం సాధ్యమేకద! అంత మర్యాదగా లేదేమోనండి," అని రంగారావును వెక్కిరించాను.

"రమాకాంతం మేష్టారు మాట్లాడ్డంలేదు. ఆయనేదంటే దాంతో నేనేకీభ విస్తాను. అంటే అఫ్‌కోర్స్ పాలిసీ మేటర్స్ కాదనుకోండి—ఈ నరిసింహం సత్యభామగారు; అంతవరకూ సుమండీ" అని మల్లిక్ బాసిపట్టు వేసుక్కూర్చు న్నాడు.

రమాకాంతం చిరునవ్వు నవ్వాడు. సిగరెట్ నుసి దులిపి చిరుహాసాన్ని చిద్విలాసంగా చేసి "నేనూ పెళ్ళాన్ని ప్రేమించే వాళ్ళలోకే ఒస్తానోయ్" అన్నాడు.

"అయితే మరి నే వెళ్ళొస్తానోయ్. మీ అందరూ పెళ్ళాలున్న వాళ్ళు. వీలయితే ఇక్కణ్నుంచే వాళ్ళని ప్రేమించుకోండి" అని మల్లిక్, కష్టపడి వేసు కున్న బాసింపట్టు విప్పేసి లేవబోయాడు.

రమాకాంతం మందహాసంతో ఏదో ఉపన్యాసం ఇచ్చే ధోరణి కనబడు తోంది. కనీసం ఓ వృత్తాంతమైనా చెప్పక పోతాడా అని ఆశగా ఉంది. ముఖ్య మైన ఆడియన్స్ మల్లిక్. అతను వెళ్ళిపోతే మేమంతా మల్లిక్ చెప్పినట్టు ముగ్గురం ఒకే సెక్ట్. రక్తికట్టదు. అంచేత అతన్ని జెబ్బపట్టుకు కూచో బెట్టేను.

"పెళ్ళాన్ని ప్రేమించడం సంగతుంది చూశావూ! దానిలో ఒక చిన్న తికమకుందోయ్. ఇతరుల దగ్గిర ఏది శృంగారమో ఏది బూతో స్పష్టంగా చెప్పగలం; ఏర్పాటుగా వేరు చేసుకొని అవసరమైనంత వరకూ ప్రవర్తించ గలం, భార్య దగ్గర కొచ్చేటప్పటికి వాటిమధ్య తేడా వెంట్రుకవాసంత అయి పోయి విడదీసుకోలేక రెండూ కలగాపులగం చేసేస్తాం."

"ఏమిటో, అంతా మీ బైనామియర్ థియరమ్‌లా గొడవగా ఉంది మేష్టారూ!" అన్నాడు మల్లిక్ తల గోక్కుని.

"నాకూ మొదట్లో అట్లాగే ఉండేది; శాపమో వరమో గాని, అప్పట్లో నా కొచ్చిన అపర్చ్యూనిటీస్ రంగారావుకొస్తే శత-మానం దాటి వుండేవాడేమో!"

మల్లిక్ 'శత-మానా'నికి నవ్వాడు. "అయితే, గురువుగారు, శీలమే కాపాడుకున్నానంటారా. మానం కూడానా?"

అందులో వెటకారం రమాకాంతానికి తగిలినా అతను చెక్కు చెదరలేదు. "మానం కాపాడుకోవలిసే ఒచ్చిందోయ్, ఎప్పుడూకూడానూ, ఒకనాడు, దీనమ్మా సిగాతరగా, మూడు పరీక్షలు వొక్కరోజునే తగలడ్డాయయ్యా."

"మూడా? — అంటే ముగ్గురమ్మాయిలు వొకరోజునే వలచానండీ అంటూ తగులుకున్నా రేమిటి, కొంతదీసి?—సారీ - తటస్థ పడ్డారేమిటి?" అన్నాడు మల్లిక్ కవ్వించడాని కన్నట్టు.

'ఎట్ సర్డ్!' అన్నాడు రంగారావు అసూయ ధ్వనించే కంఠంతో. పైగా నా వేపు చూసి నన్ను తనకి మద్దత్తుండమని తనతోబాటుగా నన్నూ అసూయ పడమని తలెగరేశాడు.

నాకేం వొరుగుతుంది ?

సరే. ఏవరు చెప్పమని వొత్తిడి చేస్తేనేం; చెబుతున్నప్పుడు ఎవరు అడ్డు తగిల్తేనేం; ఆ తరువాత రమాకాంతం చెప్పిన కథ యిదీ.

* * *

1961 నాటిమాట—అప్పట్లో బెజవాళ్ళో ఏదోదిక్కుమాలిన హైస్కూల్లో ఫస్టు అసిస్టెంటుద్యోగం వెలిగిస్తున్నానన్నమాట. హఠాత్తుగా ఓ రోజున ఆ స్కూల్ హెడ్మాష్టరు పూర్తిగా దిక్కుమాలినవాడై దేవుడి దగ్గిరి కెళ్ళిపోయేడు. నేనేగదా తరవాత హెడ్మాష్టరు గావలసినవాణ్ని అని నేను యిదవుతూ వుండ గానే ఆ ప్రాంతంలో కొంచెం దన్నున్న మేష్టారింకొహాయన, ఈ ఫస్టు అసి

స్టెంటుగారు, నే నుండగా, ఫలానా పరీక్ష ప్యాసుకాకుండా హెడ్మాష్టరెలా అవు డంటూ పై అధికార్లకి కాయితాలు పంపేడు, దాంతో అతని మొర తక్షణం వినకపోయినా, నాకు ఓ తాఖీదు పంపేరు. 'గబుక్కున పరీక్ష ప్యాసవుతావా, లేకపోతే దించేసుంటావా? అని,

అందుకు, వెళ్ళేనన్నమాట; గుంటూరు, మొదటి పరీక్షకి. వింటున్నావా. రంగారావ్?

సరే, పొద్దున్న పరీక్ష రాశాను, ఒకళ్ళో ఇద్దరో ఫ్రెండ్స్ వున్నారు చూడ్డానికి. ఎండలో ఏం వెళతానని నిద్దర్లేచాక చూసుకుందామని హోటల్లో తీసు కున్న రూమ్‌లో పడుకున్నానన్న మాట.

తలుపు దబదబా కొడుతున్నట్టొచ్చిన కలతో తెలివొచ్చింది....కలగాదు. ఎవరో నిజంగానే తలుపు కొడుతున్నారు. ముందుగా 'ఒస్తున్నా' అని కేకేసి కిటికీ తలుపు తెరిచేను. ఎండ!

వాచీ చూసుకున్నాను, మూడున్నర! నాలుగైనా లేదు,ఆరైనా లేదు;రాత్రి పదైనా కొన్ని వూళ్ళల్లో గాడ్పు తగ్గదసలు.

వడగాలి కెరటం తగిలి మొహం మండి ఎవరో అనవసరంగా తిట్టినట్ట యింది. భయంతో కిటికీ మూసేను, ఇంత ఎండా మరిచి నేన్నిద్దరపోతూవుంటే బంగార్లాటి నిద్ర పాడుచేసి దీన్ని జ్ఞాపకం చెయ్యడానికి పనిగట్టుకుని ఇంత ఎండలోనూకష్టపడి ఇంతదూరంవొచ్చిన మహానుభావులు.(పాపాత్ములు)ఎవరో? క్షణంసేపు విసుక్కున్నాను. బహుశా ఆ క్షణమే మంచంమీంచి చురుగ్గా వొక్క గెంతు గెంతి తలుపు తెరిచేను.

రమాదేవి !

వెనక్కి తిరిగిపోయాను. బహుశా; నా కావిడతో వున్న పరిచయం, స్నేహం, ఆవిడకి నా నిద్దర మొహం ఫస్టు హేండ్‌గా చూపెట్టడాని కంగీకరించ లేదనుకుంటాను. అనుబంధ తటాకపు ఆఖరు సోపానం దిగేవరకూ అసలు స్వరూపం చూపించడానికి బుద్ధి పుట్టదు కాబోలు, మరి ఇంత ఎండలోనూ తిరి గొచ్చికూడా ఆవిడ అప్పుడే విడిన మల్లెపువ్వులా ఫ్రెష్‌గా వుండగలగడంలో రహస్యం ఏమిటో!

'రహస్యం ఏముంది! నేను దినమూ లక్స్ టాయిలెట్ సోపునే వాడు దును. అది మీకు కూడా' అంటుందేమో. హఠాత్తుగా, ఆవిడ సుప్రసన్నంగా

వుండడానికి చేసిన స్వల్పదరహాసంలో కూడా ఆవిడ ముక్కు సంపంగిలాగా బుగ్గలు గులాబీల్లాగా వింతగా ప్రకాశించి పరిమళించేయి.

భళిరా, ఈమె సౌందర్యం ! నాటికి నేటికీ; అరగదియ్యని నబ్బుబిళ్ళలా నున్నగా గట్టిగా వుండి పోయిందే, ఈ రమాదేవి ! అనిపించింది—

తువాలు అందుకుని మొహం ఆవిడ వేపు తిప్పీతిప్పీనట్టు పెట్టి 'కూచోండి వొస్తాను' అని బాత్రూమ్‌లోకి వెళ్ళేను.

మొహం కడుక్కున్నాను. పంపులోంచి పడే నీళ్ళు నిర్దాక్షిణ్యంగా వేడిగా వున్నాయి. కర్మకాండ ముగించి అద్దంలో చూసుకున్నాను. నిద్రమీద పొంగి నిండుగా కనబడుతున్న మొహం ఎండకి రక్తమంతా పోసుకుని పడుచు వాడి కోరికలా ఎర్రగా కఠినంగా వుంది. కళ్ళు చిన్నవై సన్నవై పోయాయి ఛా; యిలాంటప్పు డొచ్చిం దేమిటీ రమాదేవి ! కొంచెం పొద్దుపోయాక; పోనీ వాలేక రారాదూ!

గదిలో అడుగు పెట్టేను; రమాదేవి మాట్లాడ్డం మొదలు పెట్టింది. నేను దువ్వెన తీసి అద్దం దగ్గరికెళ్ళిపోయి చెరిగిన క్రాపు సరిచేసుకుంటూ చెదిరిన ఆలోచనల్ని కూడగట్టుకుంటూ రమాదేవిని నా ఆలోచనా పరిధిలో బిగించు కుంటున్నాను.

'వచ్చేననుకోండి; మీ రూమ్ కనుక్కుందికీ !....వసంత విహార్లు ఈ వూళ్ళో మూడున్నాయట. నాకేం తెలుసు? రిక్షాఎక్కి వసంత విహారుకి తీసికెళ్ళ మంటే ముందిక్కడికే తీసుకు రాకూడదూ, చచ్చినాడు ! ఆ రైలుస్టేషన్ దగ్గిర కాఫీ హోటలుకి తగలడ్డాడు. ఒరే నాయనా, నేను వసంతవిహార్ లాడ్జింగ్ హౌసుకి వెళ్ళాలి; అంచేత శాకాహార భోజన - ఫలహార-విశ్రాంతి-శాలకి-తీసి కెళ్ళరా అని చెప్పేను. అక్కణ్ణించి సరేనమ్మా అంటూ కొత్తపేటో, వాడి మొహం పేటో!....అక్కడికి లాక్కెళ్ళేడు. తీరా మోసి కనుక్కునేసరికి అది లాడ్జింగేగాని మాంసాహార భోజనశాలట....మీ సంగతి నాకు బాగా తెలుసుగా; మొదట్నించీ ఒక మాట - ఒద్దన్నమాట; ఒక కూర - వంకాయ వేపుడు కూర, ఒక బాణం 'నువ్వు చాలా మంచి' బాణం కదా! — అప్పుడు ఆ హోటలతను ఆడకూతుర్ని ఎండలో ఇంతసేపు తిప్పుతావా అని గట్టిగా నాలుగు చీవాట్లు పెట్టేసరికి ఇక్కడికి లాక్కొచ్చేడు. ఎండలో ఇంతదూరం తిప్పి చంపినందుకు మీ దగ్గిర రిక్షాడబ్బులు వసూలు చెయ్యాలివాళ.'

నేను నవ్వుకుంటూ "పోన్లెండి ఇస్తాను. మహా అయితే రూపాయిన్నరో రెండో యిచ్చుంటారు" అన్నాను.

"చాల్చాల్లెండి సరసం .... ఏమిటండీ యింకా నిద్దరే పోతున్నారా?"

అప్పటికి నా పొరపాటు తెలిసింది,....

ఆరేళ్ళయింది రమాదేవీ నేనూ ఆ రోజున కలుసుకొని. అక్కడ ఆ గుంటూర్లో అలా మళ్ళీ కలుస్తామని అనుకోలేదు. ఆ మాట కొస్తే అసలు విడి పోతామనే ఎవ్వరూ అనుకోలేదు,

ముందు రోజునే హోటల్లో రూమ్ తీసుకొని సాయంత్రం గవర్నమెంట్ వుమెన్స్ కాలేజీకి వెళ్ళి నా నెంబరు ఏ హాల్లో ఏ బెంచీమీద వేసేరో చూసుకున్నానుగా, వెస్టు గ్యాలరీలో కిందినుంచి మూడో వరసలో మధ్యన వేసేరు నన్ను. పరీక్ష తొమ్మిది గంటలకిట. ఏ పరీక్షకైనా పావుగంట ముందుండడమే నాకు అలవాటు. ఎనిమిదిమ్ముప్పావుకే సీట్లో చేరేను. అటూ యిటూ ఎవరూ రాలేదు. పైకి కిందికీ చూసేను. గేలరీలో పైన ఆఖరువరసలో నించుని నవ్వుతూ విష్ చేసేడు కామేశ్వర్రావు. అతనూ నేనూ విజయనగరంలో క్లాస్ మేట్సుం. అతనూ ఈ గుంటూర్లోనే ఎలా తటస్తపడ్డాడా అని ఆశ్చర్య పడుతూనే వున్నాను: ఇంతలోనే కిందినుంచి వెయ్యిరకాల పువ్వుల కలగలుపు గుబాళింపుతో వొచ్చేసింది రమాదేవి. 'మళ్ళా మీ పక్కనే నండోయ్, నేను!' అన్నాది, పలకరింపులోనే చిలిపినవ్వు వొలక బోసుకుని.

నా నోటి మీదుగా 'అరె!' అన్న రెండక్షరాలూ ఆక్షణం వినీ, నామొహం మీద- ముఖ్యంగా ఎక్కువ తెరుచుకున్న నా రెండు కళ్ళమీద; చూపు నిలిపి కామేశ్వర్రావు గమనిస్తున్నట్టున్నా, 'ఏమిటీ అదృష్టం!....మళ్ళీ ఇన్నాళ్ళకి-ఇన్నేళ్ళకి' అన్నాను.

'ఆఁ ఆఁ - ఆగండి, పూర్తి చెయ్యకండి, పళ్ళూడిన ముసలిది కుచ్చిళ్ళను సవరించుకొంట అనొస్తుంది కదూ, దాం తరవాత? అమ్మబాబోయ్ అది నామీద ప్రయోగించకండి' అని పకపకా నవ్వేసి, 'నిజానికి అదృష్టం నాది కదండీ-' అన్నది రమాదేవి.

కామేశ్వర్రావు దగ్గిరగావొచ్చి చేతులు కలిపి పలకరించి, "నా ఆశ నెరవేరేనా యింక!" అన్నాడు,

"ఏమిట్రా నీ ఆశ?"

"మరేమీలేదు, ఆ ఇన్విజిలేషన్‌కి వొచ్చే అతను మనకి తెలిసినవాడే కదా; హాయిగా నిన్ను నా పక్కకో నన్ను నీ పక్కకో మార్పించుకుందామను కున్నాను. ఈవిడ పక్క చేరాక ఇంక నువ్వొప్పుకుంటావా!" అన్నాడు.

"అయినా కామేశ్వర్రావూ! నీ వెర్రిగానీ, ఇన్విజిలేషన్ కొచ్చే అతను తెలిసినవాడైనప్పుడు ఇంక నా ప్రమేయం దేనికిరా! నువ్వేక్కడున్నా గుప్పెడు తెచ్చుకోగలవు! (మార్కులు) అసలు వొడ్డించేవాడు మనవాడైతే కొసవరసలో కదా కూర్చోవాలి; సరే, సరిపోయింది! నిన్నెలాగూ గేలరీ చివర్ని వెయ్యనే వేసేరు!"

"పోన్లేరా!—— ఏమి,రమాదేవిగారూ;నమస్కారం! జ్ఞాపకం వున్నామా?"

సరే; పరీక్షల్లో నా పక్కన కూచున్న వాళ్ళెన్నడూ చెడిపోలేదు. అప్పుడూ అప్పుడూ రమాదేవికి నోటితోనూ పుస్తకాల్లో గుర్తులు పెట్టీ కాపీ లందిస్తూ మూడు గంటలూ కూర్చుని రాశాను. నా మాటలు సరిగ్గా అర్థంగాక, పుస్తకాల్లో గుర్తులు ఎక్కణ్ణించెక్కడికో అర్థంగాక రమాదేవి స్వంత పైత్యం కొంత జతచేసి రాసినట్టుంది. "మధ్యాహ్నం మీరుంటే మీ రూమ్‌కొచ్చి పేపర్లు వాల్యూ చేయించుకోవాలండీ-మీ అడ్రస్ చెప్పండి...." అన్నాది రమాదేవి. నేనేదో యాదాలాపంగా, ఒస్తుందా ఏమిట్లే అన్నట్టుగా వసంతవిహారు, రూమ్ నెంబరు ఆరు అని చెప్పేను. అప్పుడావిడ అంతమందిలోనూ పకపకా నవ్వేసి ఏమిటండీ మీ పరధ్యానం! నే నొస్తానంటే అయ్యో మీర్రావడమేమిటి నేనే వొస్తాను; మీ ఎడ్రసివ్వమని మాటవరసకైనా అన్నారుగాదు!" అని; "సరే లెండి; మా చుట్టాలింటికి మీర్రావడం దేనికి; మీ హోటలుకే నేనొస్తాను!" అన్నది.

ఇప్పుడిలా ఇంత ఎండలో ఆవిడ అన్ని వీధులూ తిరిగి తిరిగి వస్తే ఆవిడిని నిలబెట్టి మాట్లాడించడమే కాక పోనీలే రిక్షాడబ్బులు ఇచ్చేస్తాననడం ఆవిడికి కష్టంగానే వుంటుంది మరి.

"సారీ మిస్ రమాదేవీ! మిమ్మల్ని చాలా శ్రమపెట్టేను.... అయినా అంత ఎండకన్ను ఎరురనట్టి రాచముద్దుల గుమ్మవి కాదుగదా" అని నేనూ పెంకెతనంగా నవ్వి "ఒస్తానుండండి. మంచి కూల్డ్రింక్ ఆర్డరిస్తాను. అంత మంచివి కావనుకోండి; ఏదో-మనం వెళ్ళక్కర్లేకుండా ఒస్తాయి" అని గది లోంచి ఇవతలి కొచ్చేను. వరండాలో ఎవ్వరూలేరు. చకచకా మెట్లుదిగి కింద

కొచ్చి ఆర్డర్ చేసి పైకి వెళ్ళేసరికి రమాదేవి మంచంమీద మఠంవేసుకు కూచుని నా పిక్టోరియల్ డైరీ తీసి చూస్తోంది.

అది కొనుక్కోడం పొరపాటేనని ఆ సంవత్సరానికి నూటడెభై ఒకటో సారి అనుకున్నాను. రోజూ అది రాయడం కోసం నేను పెట్లోంచితీసి పైన పెట్టకా తప్పదు; ఎవరొస్తే వాళ్ళు దాన్ని బొమ్మలకోసం అనేమిషతో చూడకా తప్పదు. బొమ్మలు చూసేవాళ్ళు ఆ పక్కనే రాసున్నది చదవరని నమ్మక మేమిటి!

"బొమ్మలు బావున్నాయండీ! గవర్నమెంటు పబ్లికేషనా వుందే!" అని తాను చూస్తున్న పేజీ (జూన్ 20) నుంచి అరడజను పేజీలు ఒక్కసారిగా తిప్పేసింది. ఇహ నేనే ఆరోపణ చేసినా చెల్లదన్నమాట.

"రాసిందింకా బావుంటుంది. చూశ్శేక పోయారా?" అన్నాను. రాసిన రాత విషయం ఆవిడికి జ్ఞాపకం చెయ్యడం ద్వారా తాను చదివిందీ లేందీ వంకర టింకరగా కనుక్కుందామని గాబోలు.

"రాసిందేమోగాని, మీరాత బావుందండీ" అని పుస్తకం నేను తీసుకుంటానేమో అన్నట్టు ముందుకి వంగి కూర్చుంది. అ కూరోడంలో ఆమె శరీరంలోని చిలిపి వంపులు కనబడి కళ్ళూ మనసూ పని చెయ్యడంలో నా నోరు మూతపడింది.

జూన్ 20; ఆ రోజు పొద్దున్న పరీక్ష నుంచి రాగానే రాశాను. ఆ డైరీలో ఒక్కొక్క పేజీలో ఏడురోజుల సంఘటనలు ఇమడ్చాలి. నిజానికి ప్రతిరోజూ డైరీలో రాసుకోవలసినంత విశేషం ఏమీ జరగదు. ఏదేనా జరిగింది రాసుకోవాలంటే పేజీలో ఏడోవంతు ఎక్కడేనా సరిపోతుందా? రాయవలసిందేమీ జరక్క కొన్ని నెలలు ఖాళీగా వుండిపోతాయి. కాని రాసే రోజొస్తే వారాలు వారాలు నిండిపోతాయి.

జూన్ 20. అని వున్నచోట మొదలు పెట్టి రాసింది నాలుగు పేజీలు ఆక్రమించుకుంది. చాలాకాలం తరవాత రమాదేవి పునర్దర్శనం— అదృష్టం నాదని నేనంటే తమదని ఆమె అంది. ఒక్కసారి, పాతరోజులు—రాజమండ్రిలో మేం బియ్యేడీ చదవడం; మేమిద్దరం గోదావరి గట్లంట షికార్లు; ఇంగ్లీషు సినిమాల కెళ్ళిపోడాలూ, ఆదివారాలు యిద్దరం కలిసి ఏ బొబ్బర్లంకకో, అమలాపురానికో, కొవ్వూరికో మాయమైపోతూ వుండడం; మా విహారాలనీ,

వ్యవహారాల్ని మనస్ఫూర్తిగా ఆమోదించి ప్రోత్సహించే రాజుగారూ వారి ధాన్యం మిల్లూ—అన్నీ జ్ఞాపకం వచ్చాయి.

అప్పట్లో ఒక చిత్రమైన సంఘర్షణలో పడ్డాను. అది సంఘర్షణ అనే సంగతి నాకు తెలియక ఒక తమాషా అయిన మనస్తత్వంలో పడిపోయాను. అదెలాటిదంటే ఇప్పుడు పొడిమాటల్లో చెప్పడం కష్టం. థియరీ ఆఫ్ ఇండక్షన్ ఫ్రాయిడ్‌కి తెలిస్తే ముందుగా మనస్తత్వ శాస్త్రంలో దానిమీద చర్చించే వాడేమో.

మా బియ్యేడీ బేచ్‌లో ఇంగ్లీషూ, లెక్కలూ తీసుకున్నవాళ్ళం మొత్తం యాభయ్యారు మందిలో ముచ్చగా ముగ్గురే లేడీ స్టూడెంట్సు. రమాదేవి నాతో అధికమైన చనువుతో ఉండి దాదాపు ఆ తొమ్మిదినెలలూ నా పక్కనే వుండేది. మగిలిన ఇద్దరూ అసలు మగవాళ్ళతో కలిసి తాము చదువుకుంటున్నామనే చైతన్యం కూడా లేనట్టుండేవారు. పలకరిస్తే ఘట్టుఫారం అమ్మాయిల్లా ముడుచుకు పోయేవాళ్ళు.

నాకూ రాధకీ కొత్తగా పెళ్ళైంది. దానవాయిపేటలో కొత్త కాపురం. కొబ్బరిచెట్లగాలి ఇంటివాళ్ళు మాకోసం ప్రత్యేకంగా వదిలిన డాబా మీది గదీ—చూసేదంతా నునులేత ఆకుపచ్చ రంగులో కనబడే దనుకొంటాను. మహా సరదాగా ఉండేవాణ్ణి. రాత్రయితే ఎప్పుడు తెల్లవారుతుందా అని, పగలైతే ఎప్పుడు రాత్రవుతుందా అనీ మహా ఆదుర్దా పడిపోయే వాణ్ణని జ్ఞాపకం.

నాకెంత సరదాగా ఉత్సాహంగా వుండేదో రాధకంత కొత్తగా మొహమాటంగా ఉండేది. నా సరదాకీ, ఉత్సాహానికీ రమాదేవే కారణమని తెలియనంత పారవశ్యంలో ఉండేవాణ్ణి. నాలో కావలసినంత శృంగారభావం, మృదువైన హాస్యం, చొరవా, చెవుల్లో గుసగుసలాడుకొందుకు తియ్యటి పోసుకోలు కబుర్లూ నాకు రమాదేవి సరఫరా చేసేది. ఆవిడ నాకు నేర్పిందని గాదు నా తాత్పర్యం. అవన్నీ అక్కడ పుట్టి పెరిగేవి. ఆ తెచ్చికోలు ఉత్సాహంతో రాధను మైమరపించి గెల్చుకొని ఆమెకు నాపట్ల విశ్వాసం, గౌరవం, భయం, ఆపేక్ష ఆర్జించుకొన్నాను. రమాదేవి నన్ను బులిపించి మురిపించి చీవాట్లు పెట్టేది. చిన్న చిన్న దెబ్బలు కొట్టేది. తొడపాశాలు పెట్టేది! నవ్వించి రెచ్చగొట్టేది. పరుగెత్తి వెంట బెట్టించుకొనేది. ఎప్పుడు చూచినా నేనామెని ఏదో చెయ్యబోయినట్టు మొహం భయంతో చూపేది. ఓ పక్క రాసుకు పూసుకు

తిరుగుతూ నేను ఆ చొరవ సద్వినియోగం చేసుకోవడం లేదని గుర్తు చేసేది. ఆవిణ్ణి నేను చాలా నిర్లక్ష్యం చేసేవాణ్ణి. చెయ్యాలనికాదు; పరధ్యానమే; భార్యా ధ్యానమేమో ఒకవేళ. ఏమైనాసరే ఆవిడ నన్ను 'ఏడిపించడం'– (అదే, నవ్వించడం)– మానలేదు. ఏదేనా చిన్న కథలో అయితే, ఆడది తాను నవ్వించిన మొగవాడు ఎంతకీ దారికి రాకపోతే వాడిని పురుగు కింద జమకట్టడం లేదా హఠాత్తుగా పుత్రప్రేమ చూపించడం మామూలు. అలా చెయ్యలేదు రమాదేవి.

పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేట్ కోర్సుల్లోనూ ప్రొఫెషనల్ కోర్సుల్లోనూ ఇలాంటి చనువూ, ఫ్రీడమ్– కొంత వుండడం నేను బాగా యెరుగుదును గాని, ఇంత లాగ ఆకర్షణకి పూనుకోడం అనుభవం అయినా అవగతం కానంత పర ధ్యానంలో పడ్డానే అని ఈ జూన్ 20వ తేదీని చింతిస్తున్నాను– క్లాసులో, ఊళ్లో మెలాపున్నా సిటిజన్‌షిప్ క్యాంపుల్లో మహా జోరుగా ఉండేది. నా ఉపేక్షంతా కట్టుబాటుగా సంయమ విద్యగా స్వీకరించే వాడిని. రోజూ చూస్తున్న మొహాన్నే పైచోట దూరంగా ఎక్కడో చూస్తే కలగని రసోత్పత్తి ఏదో కలుగుతుంది గాబోలు, అక్కడినించి మురిపెంగా గారంగా పెట్టింది మొహం.

ఆ డైరీలో అవన్నీ రాశాను జూన్ 20 తేదీని, జూన్ 20వ తేదీ క్రింద. 1953 డైరీ తీసి చూస్తె వాటన్నిటికీ మూలం ఉంటుంది. కాని ఇప్పుడు నేరాసుకున్నది ఎంత అందంగా పరిపూర్ణంగా వుంది– అని మురిసిపోతూ మండు టెండలో వెచ్చటి ఫాన్ గాలిలో కూడా మధురమైన కోరికల్లో ఈదుకుంటూ నిద్రపోయాను.

కబుర్లు చెప్పుకుంటూ టిఫిన్ తిని కూల్‌డ్రింక్ తాగేం. తరవాత కూడా కబుర్లు చెప్పుకున్నాం. గోడకి రెండు దిండ్లు జారేసుకుని నేను సగం మంచం మీద ఏటవాలుగా పడుకున్నాను. రమాదేవి మిగిలిన సగం మంచం మీద కాసేపు మఠం వేసుకునీ కాసేపు కాళ్ళు జాపి కుర్చీమీద పెట్టుకునీ కూర్చుంది. ఇంత దగ్గరగా ఇంత సేపు, ఇన్నాళ్ళ తరవాత కూచోడం, ఈ ఆత్మీయతా, పొద్దున్న పేపర్లు కాపీలు కొట్టుకోడం; ఇదంతా ఎంతో బావుంది. అడగవలసిన వరం అడగవలసిన తరుణం ఇది. చెయ్యవలసిన చొరవ చెయ్యవలసిన సమయం ఇది. తయారవుతున్నాను. రమాదేవి నా మాట కాదంటుందన్న భయం ఎప్పుడూ లేదు.

టైమ్ చూశాను, ఇంత సేపటికి, ఐదూ, నలభై నిమిషాలు.

"ఏం; బోరుకొడుతున్నానా, పొమ్మంటారా?"

నేను చటుక్కున ముందుకొంగి, చెయ్యడ్డం పెట్టి "ఛీఛీ-ఎవరన్నారు?" అన్నాను.

"మరి వాచీ చూసుకోడం, ఆవలించడం, ఇవన్నీ ఏమిటి?" పకపకా నవ్వింది.

"ఆవలించలేదే!"

"పోనీ వాచీ చూడ్డం——"

"అదా? సినిమాకి వెళ్దాం అనుకున్నాను-"

"నే ననుకోలేదే!"

"నేననుకుంటే ఒక్కడినీ వెళ్ళాలనుకుంటానా, మీరూ వస్తారు."

"సినిమా నుంచొచ్చి నేను మా వాళ్ళింటికి వెళ్ళడం కష్టం. వాళ్ళది ఎక్కడో లోపలి వాటా. తలుపు తియ్యడానికి ముందు వాటాల వాళ్ళు విసుక్కుంటారు"

"అక్కడికి మీరు వెళ్ళనే వద్దు-"

"మరి?"

"మీరిప్పుడే రిక్షాలో వెళ్ళి మీ వాళ్ళతో ఊరుకెళ్ళిపోతున్నానని చెప్పేసి సినిమాకి రండి. అక్కడ్నుంచి సినిమా అయిపోగానే యిక్కడికొచ్చేద్దాం, ఇక్కడే భోంచేసి-"

"**భోం**చేసి-?" కొంటెగా చూసి నవ్వుతోంది,

"అదే; భోంచేసి, ఇక్కడే పడుకుని, పొద్దున్న ఎవరి ఊరు వారు వెళ్ళచ్చు."

"మా వూరికి రాత్రి పదకొండున్నరకి రైలుంది."

"అంతరాత్రప్పుడు వెళ్ళిపోనక్కర్లేదు. రాత్రి కిక్కడ హాయిగా-"

"చూద్దాం. ఇలాంటి రాత్రుళ్ళు ఎన్ని గడపలేదు కనుక!"

తలుపు దగ్గర అలికిడైంది. ఒకడవాలా బంట్రోతు కనబడ్డాడు. "నమస్కారం అమ్మగారూ!" అన్నాడు.

నాకేం అర్థం గాలేదు.

"ఏం పోతరాజూ?" అన్నది రమాదేవి.

"అయ్యగారు జీపేసుకుని వచ్చారమ్మా. కిందున్నారు"

"నేను రేపొద్దున్న వస్తాను. మీరెళ్ళండి" అంది రమాదేవి నవ్వుతూ. మొహంలో ఏదో బెదురు కన్పిస్తోంది.

వాడు వెళ్ళాడు.

"ఎవడీ కపోతరాజు?"

"మా బీ. డీ. వో. బంట్రోతు."

"బీ. డీ, వో. ఎవరు?" అన్నాను.

"అబ్బబ్బ!-నేను వర్కు చేసేది జడ్. పి. హైస్కూల్లోనండీ బాబూ! మా చుట్టూ బీడీవోలూ, జడ్. పి. అధికార్లూ, అనధికార్లూ అన్ని రకరకాల కార్లూ పరిభ్రమిస్తూ వుంటాయి."

"ఎక్స్‌క్యూజ్మీ-" అంటూ రేయాన్ బ్లాక్ షర్టూ, ఖాకీ ప్యాంటూ తొడుక్కున్న ఒక నీటైన యువకుడు గదిద్వారం దగ్గరికొచ్చాడు.

అతన్ని చూడగానే రమాదేవి లేచి నిలబడి "గుడ్‌మార్నింగ్ సార్, రండి" అన్నది.

అతను రాగానే "వీరు రమాకాంత్‌గారని మాకు చాలా ఆప్తులు, క్లాస్ మేట్ కూడాను" అని చెప్పింది నవ్వుతూ.

"గ్లాట్టు సీయూ.... రేపు జడ్. పీ. సెక్రటరీ. డియ్యీవో మనూరొస్తున్నారు. మీరు రిటర్న్ జర్నీకి జీప్ పంపమన్నారని వస్తే, వాళ్ళు కనబడి ప్రోగ్రాం చెప్పేరు. పొద్దున్న టెలిగ్రాం యిచ్చేరుట...."

"నేను పొద్దున్నేవస్తాన్లెండి."

"మేం రాత్రే వెళ్ళిపోతున్నాం. మీరు మాతో అయితే వాళ్లొచ్చేలోగా విలేజ్ చేరగలరు. పొద్దున్న ఫస్టుబస్‌లో వచ్చినా మీరు తెనాల్లో కనెక్షన్ దొరక్క బాధపడతారు. టైమ్‌కి చేరలేరు."

"అదికాదు సార్! వీరూ నేనూ ఎనిమిదేళ్ళకు మీటయ్యాం. సినిమాకి వెళ్ళి పదకొండున్నర ట్రయిన్‌కి తెనాలొచ్చి అక్కణ్నించి పొద్దున్నే ఫస్టుబస్‌లో వస్తాగా! మీరెళ్ళండి. సారీ. మీరు జీప్ నాకోసం తీసుకొచ్చినట్టున్నారు-"

"మేమూ వెడుతున్నాంగా, సినిమాకి! పదిగంటల కిక్కడి కొచ్చి పికప్ చెయ్యమంటారా?"

"ఎందుకులెండి సార్. నే వస్తాగా! మీరు వెళ్ళండి. నే నెలాగో ఎనిమిది లోపల కొల్లూరు చేరుతాను."

అతను వదల్లేదు. "ఇంత దూరంవచ్చి నేనువేరే, మీరు వేరే ఎందుకు రమాదేవీ. తీరా మీరు ఏ బస్సో ఫెయిలై రాలేకపోతే చాలా కష్టం. రేపొద్దుట

వాళ్ళ యన్ క్త్రైవరీ....మీరు లేకపోతే అంతా బూడిదలో పోసిన పన్నీరయి పోతుంది. మీరెప్పుడు రమ్మంటే అప్పుడొచ్చి పికప్ చేస్తాను, చెప్పండి."

రమాదేవి క్షణం ఆలోచించింది. "ఇప్పుడే వెళ్ళిపోదాం పదండి.... సినిమా మానేస్తాను."

"ఓ. కే!....క్రింద వెయిట్ చేస్తాను త్వరగారండి, గుడ్ బై జంటిల్ మన్" అని బూట్లు టకటక లాడించుకొంటూ వెళ్ళాడు.

"యూస్ లెస్ రోగ్!" అంది రమాదేవి మంచం మీదనుంచి లేచి, అంతే. అదే వీడ్కోలు. అసలు రమాదేవి అక్కడ వుందని వాళ్ళకి ఎలా తెలిసిందా అన్న నా సందేహం తీరనేలేదు.

* * *

ఈనగాచి నక్కలపాలు చేసినట్టయింది. అక్కడ నేను కూడా ఐదునిమిషాలకంటె ఎక్కువ ఉండలేకపోయాను. గబగబా బ్యాగ్‌లో బట్టలూ అవీ సర్దేసుకొని కిందకెళ్ళి హోటలు బిల్లిచ్చేసి బైట వొచ్చి రిక్షాకోసం ఫుట్‌పాత్ మీద నిలబడ్డాను. ఏదో జరిగింది....జరగవలసింది జరగలేదు. అదే జరిగింది.... పూర్తిగా ఈ ఆశాభంగాన్ని భరించే ఓపికలేనట్లుంది. రమాదేవి అల్లక్కడదాకా వెళ్ళి వాళ్ళకి ఏదో చెప్పి మోసగించి మళ్ళా హోటలు కొస్తుందేమో. వాళ్ళ బంధువులింటికి తన సామాను కోసం వెళ్ళుంటుంది, జీప్‌మీద. అక్కడ ఏదేనా సాకు చెప్పి వాళ్ళని పంపించే సమర్థతవుంది ఆమెకి. వాళ్ళెల్లెక్కడో!

"బావా!" అన్న పిలుపు. పరిచితమైన ఆడగొంతుక,

"శాంత కాదూ?" అనుకుని పక్కకి తిరిగాను.

"అదేమిటి బావా! అప్పుడే మరిచిపోయావా? నేనే!"

"అబ్బెబ్బె! మరిచిపోలేదే! మీరీ వూళ్ళో ఉంటున్నారా?" నాకాశ్చర్యంలో నోటమాట రావడం లేదు....ఛీ, ఛీ! రెండ్రోజులూ హోటల్లోవుండిపోయానే—

"ఉండు" అని రిక్షా అబ్బికి డబ్బులిచ్చి దిగింది.

"ఎక్కడికో బయల్దేరినట్టున్నావు" అన్నాను.

"ఎక్కడికీలేదు. బజారుకే, రా, వెళదాం."

ఇద్దరం నడుస్తున్నాం. "ఎప్పుడొచ్చేవు? చేతిలో సంచీ నువ్వూ—ఇదేనా, రావడం?"

నాకు నవ్వొచ్చింది "ఇదా?-రావడం కాదు; ఇది వెళ్ళిపోడానికి ప్రయత్నం. రెండ్రోజులైంది వచ్చి. పరీక్ష కని వొచ్చాను."

"సెలవు లేదా?"

"ఉంది కాని పరీక్షయిపోయింది ఇవాళతో. వెళ్ళిపోదామని–"

"ఓస్! వెళుదువుగాని లెద్దూ! మా ఇంటిలో రెండ్రోజులుండెళ్లు. అస లెప్పుడూ వొచ్చేవేకాదు—ఇక్కడి దాకా వొచ్చి మా యింటికి రాకుండా ఎలా వెళ్ళిపోతావోయ్!"

"ఈ మారెప్పుడేనా వొస్తాన్లెద్దూ, బెజవాడ్లోనే గదా, ఉన్నాను."

"ఇన్నాళ్ళొచ్చేవు, ఇప్పుడెళ్ళిపోతే ఇంకొస్తావు—ఏమిటో–అన్నీమాయ మాట్లు."

"మీ పాప నడుస్తోందా?"

"ఏదీ, నువ్వొచ్చి చూస్తేగా, అసలు?"

"అసలేదీ? నీతో రాలేదేం? ఇంటి దగ్గిరొదిలేసేటంత పెద్దది కాదను కుంటానే!"

"సా—రే!—దాన్ని బజారుకి తీసుకొచ్చి నేనెక్కడ భరించన్రా బాబూ! ప్రాణాలు పీకెయ్యదూ. బజారంతా కొనీమని -ఇవాళ తీసుకు రావలసింది.నువ్వొ స్తున్నావని తెలుస్తేను!–తడాఖా చూపించేది—"

శాంతని అంత వేగిరం మళ్లీ చూస్తాననుకోలేదు.

"అది సరేలేవే-మీ ఆయనకి ద్రోణాచెలంలోనో, ఎక్కడో కదే, పని?"

"అంతేలే. మేం ఎక్కడ జ్ఞాపకం వుంటాం. నీకు- ద్రోణాచెలం నించి గుంటూరు ట్రాన్స్ఫరయ్యేక కాకినాడెళుతూవుంటే ఆ వేళ నువ్వు ఏలూర్లో కనబడి–"

"ఔనౌ నుస్మీ: మర్చేపోయేను."

శాంతని అసలు నేనే పెళ్లిచేసుకోవలిసింది. నాకది వేలు విడిచిన మేన మామ కూతురు. చిన్నప్పుడందరూ మమ్మల్ని మొగుడూ పెళ్లాలంటూ గోల చేసేవాళ్లు. శాంత వాళ్ళనాన్నకి ఒకర్తే కూతురు. నేను వాళ్ళ ఇంటిలోనే వుండి బి. యస్సీ. వరకూ చదువుకున్నాను.

చిన్నప్పట్నుంచీ దాన్నీ నన్నూ మొగుడూ పెళ్ళాలని ఎంత తరుచుగా అనే వాళ్ళంటే నన్ను మీరు మీరంటూ మన్నించడం అలవాటు చేసుకుంది శాంత.

బొత్తిగా తేడాలేదని–దానికీ నాకూ ఏణ్ణర్థమే, వార-పెళ్లి చెయ్యలేదు.

ఇంకొక చిత్రమైన సంగతి ఏమిటంటే చిన్నప్పట్నుంచీ మమ్మన్ని అందరూ అలా అనడం మూలాన్నీ, నాతో చనువు తప్పనిసరి అయిపోడాన్నీ "మొగు"డంటే బావేనన్న నమ్మకం వొంటబట్టి ముద్రపడిపోయి వేరే మనిషితో పెళ్లంటే ఏమీ అర్థం గాలేదనుకుంటాను. వాళ్ళాయన పెళ్ళి చూపుల కొచ్చి, చూసి వెళ్ళి, అంతా రైటు చేసుకున్నాక; "మరి బావకిచ్చి చేద్దామనుకున్నారు కదే అమ్మా; బావ నన్ను చేసుకోనంటున్నాడా?" అని అడిగిందిట. పద్దెనిమిదేళ్ళ శాంత. ఇది ఆ అమ్మలక్క ఈ అమ్మలక్కల మధ్య ప్రచారమై వాళ్ళాయన చెవిని కూడా పడిందని గొడవగా చెప్పుకున్నారు. శాంతకి మొగుడంటే ఇష్టం లేదంటూనూ.

మాట్లాడుకుంటూ బజారు తిరిగి ఇంటి కొచ్చేం. నాకు కొంచెం ఇబ్బందిగానే వుంది. శాంత మొగుడూ నేనూ ఎన్నడూ కలుసుకోలేదు, నేను ఫలానా అని తెలిస్తె ఆయనేమనుకుంటాడో-?—అయినా ఆ ప్రశ్న శాంతనెలా అడగడం.—మాట్లాడకుండా దాని వెనక నడిచి, ఇక ఇల్లు చేరేమని తెలిశాక "అది కాదు శాంతా? నేనెప్పుడూ ఆయన్ని చూళ్ళేదుకద" అన్నాను.

"చూడకపోతే ఆయనకి తెలీదనుకున్నావా? నిన్నక్కడ నిలబెట్టి ఇతనెవరో చెప్పుకోండి చూద్దాం అంటే ఆయన మీ రమాకాంతం బావ కదూ, అంటారు ఠకీమని- తెలుసునా?"

పిల్లని ఇంటిగల వాళ్ళకి అప్పజెప్పినట్టుంది. దాన్ని తీసుకొచ్చింది. వీళ్ళది మేడమీద వాటా.

మెట్లెక్కి పర్సులోంచి తాళం తీసింది. "మీ ఆయన ఇంట్లోలేరా?" అన్నాను. "ఇంట్లో కాదు, ఊళ్ళోనే లేరు. ఇందాక మూడుగంటల బండికి బందరు వెళ్ళేరు. మళ్ళీ రేపొద్దుటకొస్తారు....అయినా, అదేదో సామ్యం చెప్పినట్టు ఆయనుంటే నేను బజారు కెళ్ళడ మెందుకూ?"

"అరె! అయితే ఎందుకు, నన్నిక్కడిదాకా వెంటబెట్టుకొచ్చేవు! పోనీ. ఆయన్ని చూడొచ్చుకదా అని నేనొచ్చేను!"

"ఇప్పుడు మాత్రం ఏం పోయింది? రాత్రుండు, రేపొద్దున్న కాయనొచ్చేస్తారుగా!"

చీకటి పడుతోంది, వెళ్ళిపోతే బావుణ్ను-అనుకుంటున్నాను.

వాళ్ళమ్మ తెచ్చిన చాక్లెట్లు అయిపోయినట్టున్నాయి. "నువ్వేం తెచ్చావోయ్!" అంటూ శాంత కూతురు నామీదికి గెంతింది.

"వెర్రితల్లీ, నీ సంగతే జ్ఞాపకం లేదే! నేనేం తేలేదమ్మా" అన్నాను.

"ఇప్పుడెళ్లి తే" అన్నది, ఆ పాప.

"అయిందా, నీ పని!" అని శాంత నవ్వింది.

'మొత్తానికి తల్లికి కూతురేనేవ్' అని శాంతని పరిహాసంచేసి; "ఇదొక్క-త్తేనా, ఏమిటీ?" అన్నాను.

"ఆ(–ఇప్పటికి ఇదొక్క-త్తే బాబూ, నా పీకల మీదికి! చాలు! ఇరలై మంచి పెట్టు!....నీకు?"

"ఒక 'డు'!"

"పోన్లే-నీకూ నాకూ గాకపోయినా వాళ్ళిద్దరేనా—" అని గబుక్కు-న నాలిక కరుచుకొని– "వెధవలు వీళ్ళిద్దరూ అన్నా చెల్లెళ్ళవుతారు గాబోలు, మీ వాడు దీనికన్నా పెద్దేనా, అసలు?" అంది శాంత,

తను బజార్నించి తెచ్చినవన్నీ వేరే పెట్టుకుంటోంది శాంత. ఎన్నాళ్ళకి చూసినా కొత్తమనిషిలాగ లేనేలేదు. అంతా పాతమనిషే; అంతా జ్ఞాపకాలే. చూస్తేకాదు చూడకుండానే జ్ఞాపకం రావలసిన ఘట్టాలు; దానికీ నాకూ మధ్యవి. శృంగారం జీవితంలో ఒక భాగంగా నిరూపించుకొని అమలుపరచుకోగల స్త్రీలుంటారని నేను శాంతని చూసే తెలుసుకున్నాను,

వాత్స్యాయన సరసుడైతే మహా సుఖపడుతూ వుండాలి.

వాళ్ళింట్లో నేనుండి చదువుకుంటున్న రోజుల్లో– మొగుడిని కదా అని నేనెప్పుడూ ప్రత్యేకమైన చొరవ తీసుకోలేదు. పరిహాసాలు చెయ్యడం వరకే గాని స్పర్శలూ వస్త్రాపహరణాలు లేవే లేవు.

నాకు బి. యస్సీ, ఫైనలియరు పరీక్షలప్పుడు వాళ్ళమ్మా నాన్నా ఎక్క-డికో పెళ్ళికి వెళ్ళేరు. దానికీ యస్సెస్సెల్సీ పరీక్షలు,

"బుద్ధిగా చదువుకోండి, సినీమాలనీ అదనీ ఇదనీ వేషాలు వెయ్యక! రెణ్నెల్లలో సోమనాధం పెళ్ళుంది, అప్పుడు చూద్దురుగాని బంధువులందర్నీనూ" అని పప్పుల్నిద్దర్నీ వొదిలి వెళ్ళేరు.

అంత పెద్దయింట్లో మేం ఇద్దరం విడిగా రెండు రోజులుండవలసీ, వండుకు తినవలసీ వచ్చింది.

ఇద్దరం ఈ మళ్ళీ కలుసుకున్న నాటికన్నా పదేళ్ళ చిన్నవాళ్ళం.

లోపల బులబాటంగా వున్నా తాపత్రయానికి ధైర్యం చాలని రోజులన్న మాట, అవి.

మేం అప్పటికింకా. ఎప్పుడో ఓ ఇంటివాళ్ళు కావలసిన వాళ్ళమే; అందరి దృష్టిలోనూ కూడాను.

సరే; మొదట్రోజేమీ కాలేదు. ఏదో తెచ్చి పెట్టుకున్న హుషార్‌తోటీ, మర్యాద తోటీ కాలం గడిపేశాం.

రెండోరోజు మధ్యాహ్నంనించీ ఇద్దరికీ ఏమీ తోచడం మానేసినట్టుంది. నేను చదువుకొంటూ మేడమీదివరండా మించి చూద్దం. శాంత కింది వసారాలో నేను చూసీచూడ్డంలోనే కనబడేటట్టు పుస్తకం పట్టుకొని మేడమీదికి చూస్తూ వుండడం.

"నువ్వు దొంగ" అంటే "నువ్వే దొంగ" అన్నట్టుగా చూసుకోవడం.

ఇద్దరం దొంగలమే అని ఇద్దరికీ తెలిసిపోడమే; లోపల ఇద్దరం తియ్యటి బాధపడిపోడమే.

'నీ పరీక్ష ఈ ఏడాది నున్నా' అని నేనంటే-

'నీ కెలాగూ సెప్టెంబరు తప్పదూ' అని శాంత అన్నాది.

సాయంత్రం ఏడయ్యేసరికి వంటచేసేసింది శాంత. మార్చి నెల ఎండలు సబ్బు నగానికి అరగదీసి శుభ్రంగా 'ఒళ్ళు కడిగేసుకొని' దానికి నచ్చిన బట్టలు కట్టేసుకుంది.

వేణ్ణీళ్ళు- దండుగైపోతున్నాయన్న మిషతో అలవాటు గాకపోయినా నన్నూ స్నానం చేసేమంది.

ఎండాకాలం సాయంకాలం, మైసూర్ శాండల్ దబ్బుతో వేణ్ణీళ్ళస్నానం ఒక ప్రత్యేకమైన అనుభవం.... అప్పట్నుంచే నాకు.

ఎడ్వర్‌టైజ్‌మెంట్ కాదు. అలవాటైన వాసనే ఒక అనుభవం లాంటిది. మీకు ఇది కాకపోతే ఇంకొకటి; ఇంకోలాంటి దుండొచ్చు.

మజ్జిగ ఒలికిపోయాయని పాలు వొడ్డించి అన్నం పెట్టింది.

అన్నం తిని నేను మామూలుగా మేడెక్కి వెళ్ళిపోతూ ఉంటే 'నన్నొక్క త్తినీ వొదిలేసి వెళ్ళిపోతున్నారు కదూ' అంది గోముగా,

'సారీ' అని తన భోజనం అయిపోయే దాకా ఉండి సామాన్లు సద్దడంలో సాయంకూడా చేసేను.

మేడమీదికొచ్చి తమలపాకులూ, వక్కలూ, సున్నం అవన్నీ అక్కడ టేబిలుమీద పెట్టింది: భావగర్భితంగా పెట్టినట్టు.

కిళ్ళీలు బజార్లోకెళ్ళి వేసుకోడం ఇంచుమించు రోజూ అనుభవమే అయినా ఇంట్లో తమలపాకు లేసుకోడమనేది ఒక ప్రత్యేక డిగ్రీ పొందడం లాంటిది. దానికి మేం అప్పటికి ఇంకా చిన్నవాళ్ళమే. పెళ్ళికాని వాళ్ళంతా చిన్నవాళ్ళే. ఇంట్లో తాంబూలం పెళ్ళయిన వాళ్ళకే.

ఎక్కడా వ్రాయబడని ఆ నికార్సయిన నిబంధనకి మేం అప్పటిదాకా కట్టుబడే ఉన్నాం. చాలామంది ఉంటారు కూడానూ.

నా కప్పటికే ఆదర వైపరీత్యంతో చేయంగల విన్నపాలైంది.

దీపం దగ్గిర మళ్ళీ దాగుడుమూతలు ప్రారంభం. చదువుతున్నట్టు నటించడం. 'నావేపు చూడకు' అనడం. వెధవపాఠం కంఠతా రావడాని కేడిపిస్తున్నా దని విసుక్కోడం. నే నేమయినా అనేసరికి నీకు మహా అన్నీ ఒచ్చేసినట్టు అని విసిరికొట్టడం,

తొమ్మిదవగానే "ఇహ లైటుతీసేసి పడుకుందురూ బాబూ" అని లేచి పోయింది.

అర్ధరాత్రి తెలివొచ్చి చూస్తే శాంత, తన మంచాన్ని నా మంచానికి తగిలేటంత దగ్గరగా వేసుకు పడుకుని ఉంది, భయంవేసి దగ్గిరగా ఈడ్చుకుందను కున్నాను,

పొద్దుట మొహం కడుక్కొనేసరికి కాఫీ అందిస్తూ 'యక్షప్రశ్నల్లో వోటి అడుగుతాను చెబుతారూ, బావా!' అంది.

'ఏమిటే అదీ?' అన్నాను, హుషారుగానే.

'వెళ్ళిపోయింది: మళ్ళీరాదుట, ఏమిటదీ?'

'ఏమోనే! దాంట్లో వెంటనే రాస్తాడనుకుంటాను, చూడ్రాదు!'

'ఛీస్, ఇంతేనా, తెలివి? నేచెప్పనా? కాలం!" అని గిర్రునో తిరిగి వెళ్ళి పోయింది.

అ తరవాత, నాకెన్నో సార్లు ఆ సందేశం మేలు చేసింది, 'కాలం!.... వెళ్తోంది!' అని స్ఫురించగానే చెయ్యవలసిన పని వెంటనే మేలుకొని చేసేసు కొనేవాడిని.

ఎలాంటి సందర్భంలో చేసిన వుపదేశం! అని ఆశ్చర్యపడేవాడిని కూడా.

ఇంకోసారి___

వాళ్ళ పిన్నికూతురి పెళ్ళికి వెళితే_

పెళ్ళిలోనే 'కార్యం'ఏర్పాటుచేశారు. అమ్మలక్కలు సరదాగా అక్కడ చేరేరు. గలభా చెయ్యడానికి,

పేకాట మూకలూ పక్లమీద ఉండేవాళ్ళు, సందళ్ళన్నీ తగ్గేయని సినిమాలకీ. షికార్లకీ జారుకున్నారు. ప్రయాణాలవుతున్న వాళ్ళు సరేసరి.

నేను ఏదో పుస్తకం దొరికితే ఏదో మూల గదిలో కూర్చుని పరుపుచుట్ట బెట్టి గోడకి చారేసి దానిమీద అనుకొని చదువుతున్నాను. నిశ్శబ్దంగా ఉందేమో జోరుగా వెళ్ళిపోతోంది.

ఎక్కడినించొచ్చిందో, శాంత: నిశ్శబ్దంగానే వచ్చింది. 'అమ్మదొంగా! ఇక్కడా, ఉన్నావు?' అంటూ పలకరించింది.

నేను సర్దుకొని కూర్చున్నాను.

అప్పటికి రాత్రి తొమ్మిది దాటింది.

'చూసేవా, సందడంతా ఎలా మాయమైపోయిందోను! ఎక్కడా పిట్ట మనిషి లేరు! అనకూడదుగాని ఈ సమయంలో ఎవరేనా దొంగాడు పడ్డా చూసే వాళ్లెవ్వరూ లేరు!' అన్నాను,

'సరేలే. దొంగాడంటావు. ఇంకోటేదేనా అయితే కూడా....' అని అర్థోక్తిలో ఆగిపోయి పకపక నవ్వసాగింది శాంత.

పూర్తిచెయ్యడం అనవసరం.

అప్పటికి శాంత పెళ్ళయి ఏడాది దాటింది. అప్పుడే యింతలాగ గిడస దేది పోయిందా అని నేను ఆశ్చర్యపడుతున్నాను.

'ఏమంటావు! ఇప్పుడు ఎవరెవరు ఎక్కడెక్కడున్నారని ఎవరేనా లెక్క చూసుకుంటారా. అని!'

మరోసారి....

నా పెళ్ళిలో—

స్థాలీపాకం అయిపోయింది, "ఇహ ఇప్పట్లో తతంగమేదీ లేదు, పెళ్ళి కుమారుడుగారు కావాలంటే కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకోవొచ్చు" అన్నారు.

వెళ్లేను, నాకని ఓగది వుందిగా. అందులో మంచంమీద తలవాల్చాను. అయిదునిమిషాలు నిద్రకోసం అటూ ఇటూ దొర్లాను, నిదర పట్టీ పట్టడం. నిద్రా మెలకువల సంధి.

ఠపీమని తలుపు తెరుచుకుంది. ఎవరో చూదామన్నా, నిద్దరొచ్చే కళ్ళు. తెరవదానికి సాధ్యమైనా యిష్టపడని కళ్ళు. తెరుస్తే నిద్ర దూరమై మళ్ళీ ఎంత ప్రయత్నంగావాలో?—అదీ ఆ అవస్త,

ఒచ్చిందెవరో స్త్రీ.

తలుపు గడియవేసింది.

అవుతున్న చప్పుడును బట్టి జరుగుతున్న దేమిటో తెలిసింది.

శివశివా అనుకున్నాను.

నిద్ర తేలిపోయింది. కుతూహలం కళ్ళు తెరవమంటోంది. కళ్ళు ఎవరైనా ఉంటారో, ఎంత అపచారం జరుగుతుందోనని భయపడుతున్నాయి.

నేను నిద్రపోతున్నా నన్న ధైర్యంతో ఆ స్త్రీ గదిలో బట్టలు మార్చుకొంటోందని స్ఫురించింది.అంత ధైర్యంతో తీరుబాటుగా బట్టలు మార్చుకుంటోదన్న ఆ స్త్రీ ఎవరైందీ నేను తెలుసుకోవాలి!

ఒక్క మూలుగు మూలిగాను; వార్నింగ్ ఇచ్చినట్లు.

కళ్ళు తెరిచాను....ఇంకెవరు....శాంతే!

'బుద్ధిమంతుడివే లేవోయ్, బావ!' అని ఓచేతిలో కుచ్చెళ్ళు పట్టుకుని, ఓ చేత్తో నా బుగ్గమీద చిన్న దెబ్బవేసి, 'సారీబావా! నిద్దర పాడుచేసేను!' అని చరచరా వెళ్ళిపోయింది.

ఈ మూడు ఉదంతాలతోటీ శాంత మీద మీ గౌరవాన్ని పోగొట్టానని మీరనుకుంటే అది నా దురదృష్టం.

లలిత రసవత్తర శృంగార సంభాషణలకీ చేష్టలకీ శాంత ఇవ్వగల స్థానం మీకు నిరూపిద్దామని నా ప్రయత్నం.

మరొక్క సంగతి. ఈ అనుభవాల అవకాశాల తీపిని శాంత నాకివ్వదానికున్న కారణం ఇంకెవకైనా ఇవ్వడానిక్కూడా ఉంటుందని నా కనుమానం లేదు. ఈ లోకంలో శాంత శృంగారంకోసం పరువు పోగొట్టుకుందికీ అలా ఎన్నిసార్లు పోగొట్టినా మన్నించి మళ్ళీ అవకాశం ఇవ్వడానికీ సిద్ధపడ్డం ఒక్క నా దగ్గరే అని నాకు తెలుసు.

పిల్లని ముచ్చటగా ముస్తాబుచేసింది. తనూ సాధ్యమైనంత ఆధునిక పద్ధతిలో– అంటే ఇంకోవీసం ఎక్కువయితే ఎబ్బెట్టుగా ఉండేటంతలా— తయారైంది. పొట్టి జాకెట్టు, (వెనకాతల స్క్వేర్ కట్), ఏ పరిస్థితిలోనూ వీపుమీద ఉండని పైటచెంగు జబ్బకింది కొచ్చేసి దాక్కుంది. పల్చటి జాకెట్లోంచి శరీర కాంతి స్ఫురణాత్మకంగా కనిపిస్తోంది. తెచ్చిన నిజం పువ్వులన్నీ తనే పెట్టేసుకొని, ప్లాస్టిక్ పువ్వు మాత్రం కూతురికి పెట్టింది.

'మా ఆయన రాత్రిపూట మజ్జిగోసుకోరు. పాలున్నాయి పోసుకుంటావా, పుచ్చుకుంటావా?' రాత్రౌ క్షీరాన్న భోజనమ్....ఆయుర్వృద్ధి కాబోలు—

డాబామీద తెల్లారుజామున మంచు కురుస్తుందని నాకూ లోపలే పక్క ఏర్పాటు చేసింది. వాళ్ళ పాపని వేరే చిన్న మంచంమీద పడుకోబెట్టి, ఒకే సైజు, ఒకే ఎత్తున్న మంచాలు రెండిటిమీద మా కిద్దరికీ పక్కలేసింది. వాటిని విడదీసి, మధ్య చిన్న స్టూల్ మీద కిరసనాయిల్ బుడ్డిదీపం పెట్టింది.

అంతా బాగుంది గాని మధ్య ఆ దీపం ఆ స్టూలూ నాకు నచ్చలేదు.

శాంత నాకేదో అన్యాయం తలపెట్టినట్టూ, ఆ బుడ్డిదీపం నన్ను అసిధారా వ్రతం చెయ్యమన్నట్టూ బాధపడసాగాను. అన్నీ సర్దుతూ హడావుడిగా గదంతా తిరుగుతోంది శాంత.

శాంత తల్లోని మల్లెపువ్వుల వాసనా, వస్తువులు సర్దటంలో పుడుతున్న గాజుల చప్పుడూ, విశేషించి గదంతా తిరుగుతున్న మంచుముద్దలాంటి ఆమె దేహకాంతీ నాలోని అత్యాశా శిఖరాల్ని పంచేంద్రియాలద్వారా మేల్కొలుపుతున్నాయి. దీనికి శాంత పూర్వ ప్రవర్తన సగం కారణమైతే కావచ్చు గాని, రమాదేవి నేటి ప్రవర్తన మాత్రం సగానికెక్కువ కారణం.

ఇంతాచేసి, ఆయన ఊళ్ళోలేని ఈ రాత్రి నన్ను శాంత ఇలా ఆహ్వానించి ఇలా అవమానించడానికని స్ఫురించి ఇదేదో నా చాతనైనతనానికి సవాలుగా కనబడింది. ఆ మాత్రం దానికి సాయంత్రం నుంచీ నాతో తను రకరకాల సరసోక్తులాడడ మెందుకు?

నాకు డాబా మీదినో, మధ్య గదిలోనో, వేరేగా పక్క ఏర్పాటుచేసి, ఈ పాటికల్లా మధ్య తలుపు బిగించి కిటికీ ద్వారా సంభాషణ సాగిస్తూ ఉంటే సమస్య తీవ్రత తగ్గుతుందని అనిపించింది.

ఏ మాటా అనడానికి శాంత పరాయిదై పోతున్నట్టు బాధగా ఉంది.

"కూచో! ఇప్పుడే వస్తాను" అని శాంత మధ్యగదిలో కెళ్ళింది. ఆ మాటతో నేను మేల్కొన్నట్లయింది.

నాలో విద్యుత్తు ప్రసరించింది. శాంత పరాయిది కావడానికి వీల్లేదు. నన్నెన్నిసార్లయినా సరే వేళాకోళం చేసుకోనీ, కాని నన్ను ఒక్కసారికూడా అవమానం చెయ్యడానికి శాంతకి అధికారంలేదు!

గబ గబా మధ్యగదిలో కెళ్ళాను.

అక్కడ శాంత చీర మార్చుకుంటోంది. దీపం వెల్తుర్లో తన తనూశోభను నేను చూడడం శాంత సహించలేకపోయిందనుకుంటాను, దగ్గరే వున్న స్విచ్ ఆఫ్ చేసేసింది.

ఎవరెంత దూరం జరిగామో తెలియదు. మరుక్షణం శాంత నా చేతుల్లో వుంది. కడుతూ కడుతూవున్న చీర శాంత చేతుల్లో వుంది.

అంతే. ఆ నిశ్శబ్దంలో ఏదో మాలిన్యం వుంది. అది శృంగారం కాదు, కానిది నేనక్కడ తీసుకోలేను. శాంత శరీరం, అందుకే, వెయ్యి సూదులు గుచ్చినట్టు నన్ను బాధ పెట్టసాగింది. 'బావా' అన్న శాంతస్వరం, అందుకే కఠోరంగా వినపడ్డాది. తటాలున విడిచి విడిపించుకుని ఇవతలికి వొచ్చేశాను.

ఎనిమిదింముప్పావయింది. ఇంకా లాస్టు బస్సుంటుంది.

0 0 0

ఇంటికి చేరేసరికి తొమ్మిదీముప్పావయింది. రాధ నాకోసం ఎదురుచూస్తూ దీపం వేసుకుని వుంది; కళ్ళల్లో, గదుల్లో.

"అన్నం తిన్నావా?"

"ఆఁ! ఇప్పటిదాకా చూసి ఇప్పుడే తిన్నాను. మీరో?"

"తినే బయల్దేరాను, జగ్గుగాడిని అమ్మకి అప్పచెప్పి సినిమాకెళదాం బయల్దేరు!" అన్నాను.

రాధకి నవ్వొచ్చింది. అందులో- శాంత ఎగతాళీ, రమాదేవి కవ్వింపుకాక ఇంకా ఏవో కనబడ్డాయి.

"ఇప్పుడేమి సినిమాలెద్దురూ; దేశాలన్నీ తిరిగొచ్చి? రేపటిదాకా ఉండదా ఏమిటి, ఆ సినిమా ఏదోను! అందులోనూ. రెండో ఆట, నిద్దర కాగలేనేమో!"

"మరేం చచ్చిపోవులే. బయల్దేరు! అన్నాను.

మళ్ళీ అనుమానంగా చూసింది.

"బయల్దేరుతున్నావా, లేదా?" అన్నాను చిరాగ్గా.

తుళ్ళిపడింది రాధ, "అబ్బ! వొస్తున్నానండీ! ఏమిటా తొందర! కూచోనైనా కూచోకుండా వొచ్చిన మనిషి వొచ్చినట్టే సినిమాకా? ఇంతకీ పరీక్షలెలా చేశారు? ఉద్యోగం నిలబడుతుందా లేక యథా మూషిక మూషికా అవుతుందా?"

"పోవే పిచ్చిదానా! అపశకునాలూ నువ్వూనూ. ఇంతవరకూ ఏ పరీక్షా ఫెయిలవలేదు; ఇదీ అవను-అసలందుకే, ఇదంతా!"

ఆనాడు మనసుకి కలిగిన మత్తు అలాంటిది. రాధని సినిమా చూడనివ్వలేదు, గాథాలహరితో సరిపోయింది. రాత్రి ఆమెని నిద్దరా పోనివ్వలేదు- శృంగార లహరిలో మునిగిపోయింది.

(అవసరాల రామకృష్ణారావుకోసం రాసిన కథ)